

NÄKÖALA TŠEKKIIN

Suomi–Tšekki-seura ry:n julkaisu

1/2005

SUOMI—TŠEKKI- SEURA RY

Rapakivenkuja 3

00710 HELSINKI

Puh. ja fax: (09) 389 5339

Kotisivut:

www.suomi-tsekki-seura.fi

Sähköposti:

info@suomi-tsekki-seura.fi

Seuran tilinumero:

Sampo 800013-70299647

Nordea 132330-109472

Jäsenmaksu vuonna 2005:

15 euroa

NÄKÖALA TŠEKKIIN

Näköala Tšekkiin on Suomi—Tšekki-seura ry:n virallinen jäsenlehti. Se ilmestyy 1-2 kertaa vuodessa ja lehti postitetaan kaikille seuran jäsenille ja yhteistyökumppaneille.

Julkaisija:

Suomi—Tšekki-seura ry

Vastaava toimittaja:

Jari Aula

jari.aula@yle.fi

Tekijät vastaavat kukin omista kirjoituksistaan.

Kannen kuva:

Näkymä Malá Stranasta Neruda-kadulta kaupunkiin päin.

Tšekin tasavalta on avustanut tämän lehden tekemistä.

Kansikuva: Markus Hihnala

ISSN: 1459-420X

Painopaikka:

Näköammaisten Keskusliitto ry:n kirjapaino

SISÄLLYS:

Puheenjohtajan palsta s. 1

Seuran sääntöjen muuttaminen

Erkki Veräjänkorva s. 2

Hertta Salminen muistelee *Marja-Leena Tuuri s. 3*

Opetus uudistuu Tšekin tasavallassa – opettajat ja vanhemmat vastarinnassa *Petra ja Juha Ojanen s.6*

Tšekin presidentti arvostelee EU:n

perustuslakia *Jari Aula s. 7*

Historian suurimmat tšekit *Jari Aula s. 10*

Praha harkitsee vakavasti v. 2020 olympialaisia

Jari Aula s. 11

Benešin dekreetit *Heikki Larmola s. 12*

Voiko kansallinen kulttuuriperintö olla – hevonen?

Blanka Lemmetyinen s. 14

Vantaan Lumon lukion kansainvälinen

vaihto-ohjelma *Jani Lemmetyinen s. 15*

Josef Velčovskýn terveiset Prahasta

Pirkko Järvinen s. 16

Terveisiä uskolliselta Suomen ystävältä

Pirkko Järvinen takalieve

SYKSYN 2005 JA TALVEN 2006 KULTTUURITAPAHTUMIA:

W.A.Mozartin (1756-1791) juhluvuoden kunniaksi (250 vuotta Mozartin syntymästä 27.1.2006) eri puolilla Eurooppaa järjestetään lukuisia Mozartiin liittyviä tapahtumia: konsertteja, festivaaleja, näyttelyitä jne. Myös Praha juhlistaa Mozartia konserteilla, jotka liittyvät Prahän kevät-musiikkijuhliin. Avajaiskonsertissa 13.5.2006 Wienin Filharmonikkoja johtaa itse Zubin Mehta (ohjelmassa on mm. Mozartin Sinfonia nro 38 D-duuri "Prahalainen" KV 504). Myös mm. Bertramkassa ja Rudolfinumin Dvořák-salissa järjestetään Mozart-konsertteja, samoin mm. 24.5. esitetään Pyhän Vituksen katedraalissa Mozartin viimeiseksi jäänyt teos Requiem KV 626. Mozart-konsertteja järjestetään vielä mm. alkukesästä ja v. 2006 syyskuussa.

1.3.-30.9.2006 Kansallismuseossa (Národní muzeum) on esillä 1700-luvun lopun prahalaista musiikkielämää esittelevä näyttely.

29.10.2006-27.1.2007 Obecní důmssa on esillä Mozart-näyttely.

Tarkempia tietoja: www.mozartprague2006.com
Alfons Muchaa ("Slovanstvo bratrské") Prahassa 26.10.2005-8.1.2006 Národní galerie v Praze, Praha 1, Staroměstské nám. 12; www.ngprague.cz, avoinna klo 10-18, ei ma.

Edvard Munchin näyttely New Yorkin MoMA:sta 1.11.-31.12.2005; paikka kuten edellä.

Puheenjohtajan palsta

Lehtemme edellinen numero ilmestyi keväällä 2004. Viime vuoden toinen numero oli ajoitettu syksyyn, mutta lehden toimittajan irtisanoutumisen vuoksi sitä ei koskaan julkaistu, vaikka aineisto lehteä varten oli koossa. Valitan tapahtunutta ja olen pahoillani luvattun lehden ilmestymättä jäämisestä.

On kuitenkin katsottava eteenpäin. Tällöin on ilahduttavaa, että olemme voineet sopia uuden päätoimittajan, seuramme jäsenen, **Jari Aulan** kanssa "Näköala Tšekkiin" -lehden toimittamisesta. Sopimus on tehty tässä vaiheessa yhden lehden ilmestymisestä vuodessa ja Aula on tarttunut ripeästi toimeen. Se on tehnyt mahdolliseksi nyt ilmestyvän numeron.

Tšekin tasavalta liittyi EU:n jäseneksi viime vuoden toukokuun alusta, mikä luonnollisesti lähentää suhteitamme. Jäsenistömme vahva kiinnostus ystävyysmaatamme kohtaan näkyy selvästi seuramekin puitteissa. Valtioiden kanssakäymisessä huipputasolla. pääministeri Vladimir Špidlan vierailu maassamme viime vuoden maaliskuussa ja presidentti Václav Klausin virallinen vierailu viime kesäkuussa lienevät merkittävimmät. Pidämme suurena huomionosoituksena Suomen tasavallan presidentin ja Tšekin tasavallan suurlä-

hetystön taholta seuraamme kohtaan, että sen edustaja oli kutsuttu vierailujen kunniaksi järjestettyihin tilaisuuksiin.

Kuluneen puolentoista vuoden aikana ehkä ilahduttavinta on ollut järjestämiemme tšekin kielen kursien saama suosio. Viime vuoden syksyllä pidetyillä peruskursseilla ja viime kevään perus- ja jatkokursseilla sekä parhaillaan käynnissä olevalla peruskurssilla osanottajia on ollut täysin riittävä määrä. Uskon kiinnostuksen jatkuvan myös ensi vuonna.

Sitä vastoin aikaisemmin hyvin suositut seuran järjestämät matkat Prahaan eivät parin viime vuoden aikana ole herättäneet kiinnostusta. Syy lienee muiden toimesta kasvanut tarjonta Prahan matkoihin. Johtokunta on antanut kuluvaan syksyynä Prahassa muutaman kuukauden työskentelevän johtokunnan jäsenen **Sirpa Seppälän** tehtäväksi selvittää, mitä mahdollisuuksia olisi järjestää seuran puitteissa johonkin mielenkiintoiseen teemaan liittyviä matkoja.

Seuramme viime syys- ja kevätkokouksissa on tehty päätös seuran sääntöjen muuttamisesta. Muutosta on tarkemmin selostettu toisaalla lehdessä. Muutoksen lähtökohta oli siinä, että jäsenkokouksiin osallistuminen on pitkään ollut yli 300-henkisen jäsenistön lukumäärä huomioon ottaen varsin vähäistä. Tavoitteena on, että tulevaisuudessa yhteen jäsenkokoukseen vuodessa voitaisiin panostaa enemmän siten, että kokoukset olisivat jäsentapahtumana nykyistä kiinnostavampia. Nykyisin kokouk-

set ovat olleet lähinnä sääntömääräisen byrokratian hoitamista. Jäsenistö on ilmeisesti luottanut siihen, että tarvittavat päätökset syntyvät pienemmälläkin joukolla yhdistyksen edun mukaisina.

Patentti- ja rekisterihallitus ei vielä ole rekisteröinyt sääntöä. Koska se siten ei ole vielä voimassa, pidetään marraskuussa vielä entisten sääntöjen mukainen syyskokous. Kutsu on tässä lehdessä.

Myös seuramme kotisivut on uudistettu kuluvaan vuoden alussa ja ne pidetään ajan tasalla. Jäsenemme **Timo Hanhela** kiinnostus tällaiseen tehtävään ja hänen osaamisensa on tehnyt tämän mahdolliseksi. Kotisivut löytyvät netistä osoitteesta: www.suomitsikki-seura.fi.

Tulin viime vuoden alusta valituksi seuran puheenjohtajaksi. Kun kiinnostustani tähän tiedusteltiin, vastasin olevani kiinnostunut, mutta ikäni huomioon ottaen vain lyhyeksi ajaksi. Syyskokouksessa en enää ole vaalissa käytettävissä. Puheenjohtajan tehtävä on ollut kiinnostava eikä vähimmässäkään määrin vastenmielinen. Kiitos tästä jäsenille ja yhteistyökumppaneille sekä muille johtokunnan jäsenille. Tulen kuitenkin olemaan edelleen mahdollisuuksieni mukaan aktiivinen seuran jäsen. Tätä toivon muiltakin seuran jäseniltä. Jäsenten aloitteet ja aktiivisuus virkistävät seuran toimintaa ja ovat tervetulleita.

Erkki Veräjänkorva

Seuran sääntöjen muuttaminen

Seuran kevätkokouksessa 2004 annettiin Pirkko Järvisen aloitteesta johtokunnan selvitettäväksi, olisiko syytä siirtyä yhteen seuran sääntömääräiseen kokoukseen vuodessa nykyisen kahden sijasta. Perusteluna oli se, että seuran voimavarat riittäisivät paremmin jäsenistön kannalta kiinnostavamman kokouksen ja samalla jäsentapahtuman järjestämiseen.

Johtokunta valmisti asian ja esitti syyskokouksen 2004 käsiteltäväksi uudet säännöt, joissa päätettiin siirtyä yhden, viimeistään maaliskuussa pidettävän vuosikokouksen järjestelmään. Aikaisempien sääntöjen mukaan sääntömuutos edellyttää käsittelyä kahdessa jäsenkokouksessa, joista toinen oli viime kevätkokous.

Meillä on näin ollen päätökset uusista säännöistä, mutta niiden rekisteröinnistä ei ole vielä saatu patentti- ja rekisterihallituksen päätöstä. Tämän vuoksi noudattamme vielä entisiä sääntöjä ja pidämme niiden mukaisen syyskokouksen ensi marraskuun 29. päivänä.

Pääperustelu sääntömuutokselle on yhteen jäsenkokoukseen siirtyminen vuodessa. Johtokunnan mielestä ne yhdistyksen asiat, jotka vaativat sääntömääräistä yhdistyksen kokousta, on käsiteltävissä yhdessä vuosikokouksessa. Useat yhdistykset noudattavatkin tätä käytäntöä.

Voimassa olevien sääntöjen mukaan yhdistyksen on viimeistään toukokuussa pidettävä kevätkokous ja loka-marraskuussa pidettävä syyskokous.

Kevätkokouksessa käsitellään tilinpäätösasiat ja vastuuvapaus. Uudessa järjestelmässä ne tulevat käsiteltäviksi pari kuukautta aikaisemmin, mikä on mahdollista, kun säilytetään tilikautena kalenterivuosi ja asiakirjojen valmistumista tiivistetään.

Syyskokouksessa valitaan johtokunta ja tilintarkastajat, päätetään jäsenmaksusta sekä hyväksytään toimintasuunnitelma ja talousarvio. Nykyisin johtokunnan toimikausi on ollut kalenterivuosi, mutta uuden sääntön mukaan se on vuosikokousten välinen aika. Johtokunta ei näe estettä sille, että talousarvio vahvistetaan tilikauden jo alettua, koska vahvistaessaan tilikauden talousarvion vuosikokous voi ohjeistaa myös seuraavan alkuvuoden.

Toinen asia, joka vaatii sääntöjen muutosta, on toiminnanjohtajaa koskeva sääntökohta. Sen sanamuoto edellyttää, että yhdistyksellä tulisi olla toiminnanjohtaja ja se luettelee hänen tehtävänsä. Yhdistys on pitkään ollut ilman toiminnanjohtajaa. Vuosittaisissa toimintasuunnitelmissa on hyväksytty, että hänelle määrätty tehtävät on jaettu johtokunnan jäsenille. Sääntökohta on muutettu sellaisek-

si, että se vastaa nykyistä käytäntöä ja mahdollisuuksia ja on sillä tavalla joustava, että se pitää mahdollisena tehtävien ja kamien hallituksen jäsenille tai ulkopuolisille ja myös osa-aikaisen toimistonhoitajan palkkaamisen. Tehtävistä päätetään tapauskohtaisesti.

Kun säännöt päätettiin muuttaa, on ollut mahdollista tehdä myös muita tarkistuksia ja pyrkiä mahdollisimman selkeään ja tiiviiseen tekstiin.

Eräs muutos on johtokunnan nimettäminen hallitukseksi, koska yhdistyslaki edellyttää, että yhdistyksellä on hallitus. Nykyisessä säännössä oleva määritelmä: "lainmukaisena hallituksen toimii johtokunta" on tarpeeton.

Merkittävä muutos on hallituksen jäsenten erovuoroisuudesta luopuminen. Kaikki ovat vuosikokouksessa erovuorossa. Hallituksen jäsenmäärää koskeva teksti on uusittu. Jäseniä on vähintään kuusi ja enintään kymmenen jäsentä. Aikaisemmin syyskokous valitsi johtokunnan puheenjohtajan. Nyt hallitus valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja kaksi varapuheenjohtajaa.

Erkki Veräjänkorva

Hertta Salminen muistelee

Hertta Salminen nukkui pois 9.10.2004 81-vuotiaana. Hän oli ensin Suomi—Tšekkoslovakia-seuran, sitten Suomi—Tšekki-seuran johtokunnassa vuodesta 1955. Suomi—Tšekkoslovakia-seura perustettiin vuonna 1948, Suomi—Tšekki-seura helmikuussa 1994. Tämä on Hertan kertomaa, äänitteestä tekstimuotoon saattanut Marja-Leena Tuuri.

”Sodan jälkeen, kun ihmiset oli innokkaita ja erittäin energisiä, perustettiin Suomeen ns. kansandemokraattisten maiden ystävyyssseuroja. Niitä tuli kuin sieniä sateella. Me tutustuimme tšekkiläisiin silloin sodan jälkeen erilaisten valtuuskuntien kautta. Vuonna 1948, jolloin seura on perustettu Helsingissä, perheeni liittyi siihen heti alussa mukaan. Lankoni oli johtokunnassa ja myöhemmin myös Suomi—Tšekkoslovakia-seuran puheenjohtajana pitkiä aikoja.

Meillä oli kova jäsenkamppailu. Jokainen jäsen otti sydämenasiakseen, että pitää saada paljon jäseniä. Ja minähän olen voittanut seuran jäsenhankintakilpailut vuonna 1955, jolloin minä hankin seuralle 22 uutta jäsentä.

1948 seuran puheenjohtajaksi valittiin slaavilaisten kielten professori Eino S. Nieminen. Hän oli tšekin kielen taitoinen ja puhui monia muitakin slaavilaisia kieliä, mm. venäjää ja puolaa. Ja hän otti mielellään puheenjohtajuuden vastaan.

Seuraan kuului professoreita, taiteilijoita, näyttelijöitä, tiedemiehiä, tavallista tehdastyöläistä, viilaria, sorvaria ym. Se käsitti ko-

ko kansalaisvalikoiman. Se teki vapaaehtoistyötä aivan mielettömästi ja oli aina mukana. Ei tarvinnut kuin puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan soittaa ja pyytää jonnekin, niin aina oli muutama kymmen henkeä mukana.

Me järjestimme tilaisuuksia, kävimme matkoilla, kävimme Suomessa muuallakin, perustimme alaosastoja, ei ihan heti silloin alkuvuosina. Ja 50-60-luvuilla alkoi myös pohjoismainen yhteistyö. Meillä oli joka maassa alaosasto, kävimme toistemme luona vierailulla ja he tulivat taas meille.”

Toimisto

”Helsingissä saimme Tšekkoslovakian suurlähetystön huoneuston ja saimme siis oman toimiston. Meille tuli myös palkallinen työntekijä. Toiminta virisi erittäin mukavasti ja aktiivisuutta riitti. Ei ollut pulaa siitä, etteikö olisi ollut työntekijöitä.

Järjestimme näyttelyitä, järjestimme myyjäisiä. Oli naistoimikuntaa, oli nuorisotoimikuntaa. Pyrittiin siihen, että koko jäsenistön skaala voi olla mukana.

Yhteys Tšekkoslovakian suurlähetystöön oli erittäin aktiivinen. Joka vuosi 3-5 hengen seuravaltuuskunta matkusti Tšekkoslovakiaan ja lähetystö maksoi matkan ja oleskelu ja se jatkui hyvin pitkän aikaa. Yksityisiä taiteilijoita, tiedemiehiä, teatterin lavastaja ja muita työntekijöitä kutsuttiin mukaan, niin että valtuuskunta oli suuri. Kulttuurinen puoli oli minusta erittäin hyvin edustettuna ja sitä arvostettiin. Ja me saimme hirveän paljon vierailuja Tšekkoslovakiasta. Kaikki maan senaikaiset suurimmat filmitähdet, ohjaajat, kaikki vierailivat Suomessa. Ja meillä oli joka vuosi tšekkiläinen filmiviikko. Saimme seurana järjestää näitä filmitilaisuuksia. Me jaoimme lipputa. Robertinkadulla oleva elokuvateatteri annettiin esim. koko viikoksi käyttöön. Ja se oli mahtavaa. Ja ne oli hyviä filmejä, kansainvälisestikin erittäin korkeatasoisia. Hyvin ohjattuja ja hyvin näyteltyjä. Jäsenistö jopa kyseili, että koska taas on se filmiviikko, että päästään katsomaan hyviä leffoja.”

Rahat

”Tietysti suurlähetystö oli se, joka rahoitti suurimmaksi osaksi. Me olimme lähetystön omistamassa huoneustossa. Meillä oli vuokra, mutta suurlähetystö maksoi sen, ainakin osan aikaa. Mutta sitten rupesimme saamaan valtionapua. Meillä solmittiin Suo-

men ja Tšekkoslovakian ensimmäinen kulttuurisopimus, joka li-
säsi sitten todella yhteistoimin-
taa. Sopimus solmittiin korkea-
arvoisten virkamiesten kesken
opetusministeriössä. Ja tuli ope-
tusministeriökin mukaan, sikäli,
että me saimme sieltäkin avus-
tusta. Projekteihin ja muihin sel-
lisiin tapahtumiin opetusminis-
teriö antaa vieläkin rahaa, mut-
ta nyt ne mahdollisuudet vain on
kutistunut niin pieniin Tšekin ta-
savallan puolelta.

Ei me rahassa kylvetty, mut-
ta aina kun oli tarvetta ja ai-
na kun meillä oli jotain, mi-
tä me tarjosimme suomalaisille
Tšekkoslovakiasta, niin kyllä sii-
hen rahaa saatiin. Toiminta ei ol-
lut niin kovin vaikeaa silloin, kun
mitä se nykypäivänä on. Ja joka
uudenvuodenpäivä kello 12 mei-
dät johtokunnan jäsenet kutsut-
tiin suurlähetystöön uudenvuo-
den vastaanotolle varmaan tois-
takymmentä vuotta.”

Lehti

”Lehti oli paksu, kiiltävälle, hienol-
le paperille painettu ja siinä saat-
toi olla 30 sivua. – ja se ilmes-
tyi joka kuukausi. Ja jos lehteä ei
tullut, tuli puhelinsoittoja, että mä
en ole saannu lehteä, että missä
on vika, onks’ mut erotettu, en-
kö minä ole maksanut jäsen-
maksua. Sitten lehti alkoi ilmes-
tyä joka toinen kuukausi, kun ei
ollut niin paljon kääntäjiä, eikä ol-
lut niin paljon henkilöstöä. Ja se
lehti todella levisi ympäri maan.
Jokainen kirjasto sai sen. Sitä sai
ravintoloista. Sitä sai sairaalois-
ta. Me levitimme sitä aika hyvin,
niin että se oli tuttu lehti, Näkö-
ala Tšekkoslovakiaan nimeltään
se oli 50-luvulla. Sitä toimitti joh-
tokunta. Siinä oli toimitusneuvos-
to ja sitten seuralla oli palkallinen
sihteeri. Ensimmäinen sihteeri
oli nimeltään Pauli Veikkolainen.
Hän oli erittäin aktiivinen, osaava

mies. Useimmat jutut oli saksan-
kielestä käännettyjä, siis tšekin
kielestä saksaksi tai englanniksi
käännettyjä, kun meillä ei tšekin
taitoisia ollut, ei ollu Leo Bes-
sonoffia, ei Pirkko Järvistä eikä
Lauri Lapilaa eikä montaa muu-
takaan, jotka saivat sen jälkeen
sen mahdollisuuden, että pääsi-
vät Tšekkoslovakiaan opiskele-
maan. No Pirkko Järvinen oli jo
50-luvun lopusta tšekeillä ansio-
työssä, kaupallisen osaston suo-
malaisena työntekijänä. Hän te-
ki valtavan työosan siellä henki-
lökohtaisesti paneutumalla tähän
Tšekkoslovakiaan ja sen tunne-
tuksi tekemiseen ja sitten kun op-
pi myös kielen, niin hänhän oli ai-
van kullan arvoinen painoltaan.”

Suomi tunnetuksi Tšekkoslovakiassa

”Meillä oli silloin paljon enemmän
toimintaa. Lähetettiin filmejä, Val-
koinen peura ja monta muuta. Ja
sitten näitä valtuuskuntia vaih-
dettiin, ja näyttelyitä ja kaikkea
tällaista ja aina sinne meni silloin
muutama suomalainen mukaan.
Ja sitten erittäin tärkeä momentti:
meillä oli Lidice-viikko joka vuosi
— ja se ruusutarha. Me olimme
yksi aloitteentekijöistä, kävim-
me istuttamassa omat ruusum-
me sinne. Seuramme jäsen Yrjö
Ronimus kävi istuttamassa seu-
ran edustajana ne Suomen ruu-
sut siihen Lidicen tarhaan. Olin
itse myös vuonna 1955 seuran
valtuuskuntaan valittuna henki-
lönä Tšekkoslovakiassa virallise-
na valtuutettuna. Meitä oli yhdek-
sästä Euroopan maasta valtuus-
kuntia samaan aikaan ja se oli to-
della valtava elämys. Kylän mie-
het vangittiin ja tapettiin ja vietiin
pois ja vaimot ja lapset jätettiin
orjatyövoimaksi kylään. Mutta se
on mennyttä aikaa. Nyt se on val-
tavan ihana, kaunis paikka. Toi-
voisi jokaisen Tšekissä käyvän
tutustuvan myös Lidiceen.

Lasten piirustuskilpailu Lidices-
tä järjestettiin joka vuosi ja siihen
osallistuivat monet Suomen kou-
lut. Ja ne lasten piirustukset lähe-
tettiin seuran ja lähetystön kaut-
ta Tšekkoslovakiaan. Tapasimme
niitä lapsia, tapasimme niitä opet-
tajia vuosien mittaan aika monia.
Useana vuonna saimme erilaisia
palkintoja, oli erittäin suuri aktivi-
teetti Suomessa tämä Lidicen kil-
pailuun osallistuminen.”

Katkos toiminnassa

”Ja sen jälkeen meille tuli nä-
mä palkalliset työntekijät ja toi-
minnanjohtajat. Allekirjoittanut-
kin oli v.1955-58 seuran sihtee-
rinä Sepänkadulla. Mutta sitten
tuli yks’kaks’ stoppi tälle seuran
toiminnalle. Suurlähettiläänä oli
sellainen herra, joka sanoi, että
tämä on vapaaehtoistyötä ja ra-
hat otetaan pois, että jos haluat-
te pitää seuran, tehkää vapaa-
ehtoisesti. Meidän seuran pu-
heenjohtaja ilmoitti, ettei hän ole
käytettävissä siihen, että soite-
taan vaan, että tule tänne ja me-
ne sinne. Meikäläiset olivat töis-
sä, me saimme leipämme muu-
alta. Emme voineet ajatella muu-
ta kuin lopettaa seuran toiminta.
Mutta se kesti alle puoli vuotta.
Ja sitten meille otettiin sellainen
seuran sihteeri, joka oli opiske-
lija. Hän lähetti kirjeitä ja teki mi-
tä sanottiin, mm. vei korteille noi-
ta meidän jäsenmaksuja, monisti
papereita, asuntoa vastaan. Hän
asui sitten seuran keittiössä.”

Ymmärtäväisyyttä

”Sitten suurlähetystöön tuli
taas meitä ymmärtäviä ihmisiä.
He katsoivat, että on välttämätön-
tä, että seura toimii ja toimii aktii-
visesti. He palkkasivat uudelleen
sihteerin — ja täyspäiväiseksi!
Me saimme jopa toiminnanjoht-
ajan, joka meillä oli erittäin mo-
nia vuosia, jolle minä henkilökoh-
teisesti asettaisin kaiken paino-

arvon, kiitoksen ja tuota, kuinka minä sen sanoisin, sellaisen ihmisen, jota ei toista tule. Hän oli toiminnanjohtaja, valt.maist. Mirja Horstio. Hän oli kultaakin kalliimpi. Hän oli todella ihminen, joka ei laskenut aikaa eikä vaivojaan. Hän oli aina mukana ja hän suorastaan veti ihmisiä, jäsenistöä, ja kaikki oli hänen ystäviään. Hän oli eläkkeelle jäämiseensä asti seuramme toiminnanjohtajana. Silloin Tšekkoslovakiasta tuli Tšekin tasavalta ja Slovakian tasavalta. Rahaa ei enää ollut eikä tullut. Meidän oli lopetettava seuran toiminta – epävirallisesti. Ja sen jälkeen me olemme näissä kuvioissa. Kaikki toimii vapaaehtoistyöllä. Palkkaa ei saa kukaan. Tyhjästä on huono nyhjystä. Monia pikku ystävyysseuroja, Suomi—Tšekki-seura siinä mukana, on joutunut vetäytymään aika suppeisiin toimintamuotoihin, kun näissä valtioissa ei enää ole antaa niin suuria avustuksia.”

Palataan taaksepäin vuoteen 1968

”Se ei vaikuttanut mitenkään. Täällä oli suurlähetystö, täällä oli kaupallinen osasto, oli satakunta tšekkoslovakialaista työntekijää. Kauppa kävi, ja oli paljon työntekijöitä suomalaisissa firmoissa, jotka edustivat tšekkoslovakialaisia tuotteita, mm. Motor-Zetorissa Malmilla. Minä olin Tšekkoslovakian palveluksessa ja sitten Tšekin tasavallan 23 vuotta.

Helsingissäkin oli mielenosoituksia 1968 elokuussa. Minulle ja kollegalleni Pirkko Järviselle huudettiin, että huomenna ette ole Tšekin palveluksessa, mutta ei meitä pois potkittu. Me olimme Tšekin ystäviä. Olimme Tšekin kansan, niitten ihmisten ja sen koko maan ystäviä. Me emme olleet mukana politiikassa. Minulle on ollut läheistä ja rakasta ne

sadat ja tuhannet ihmiset, jotka mä olen vuosien mittaan oppinut tuntemaan. Ja se hirvittävä ystävä määrä! Ei sitä pyyhkäistä pois kuin pyyhekumilla.”

Matkat

”Seuramatkoja tehtiin kaksi-kolmekin vuodessa ja 28–30, jopa 42 henkilöä saattoi olla yhdessä ryhmässä. Ei ollut mitään vaikeutta saada ryhmää kokoon. Oli pitkät jonotuslistat. Pyrimme me vielä tänä päivänä järjestelmään näitä matkoja. Ja ne matkat ovat olleet erittäin paljon antavia. Me kuuntelemme, opimme paljon. Me saimme, tottakai, myös poliittista esitelmää monista asioista. Ja jos opas oli joskus vähän enemmän poliittinen, aina seuran jäsenet on ottaneet hiljaisuudella ja kohteliaisuudella vastaan. Me emme ole halunneet sitä politiikkaa siihen mitenkään sekoittaa. Ja meitä on niin monenmielisiä, että jokainen tulokoon uskollaan autuaaksi. Seuramatkaa ei saa unohtaa seuran toiminnasta!”

Värikkäitä henkilöitä

”Se meidän ensimmäinen puheenjohtaja, prof. Nieminen, oli erittäin mielenkiintoinen. Hän oli todella värikäs persoona. Hän oli vanhempi, hieno, sivistynyt herrasmies, mutta kuitenkin originelli määrättyissä puitteissa.

Sitten meillä oli taiteilijoita. Tarmo Manni oli alusta lähtien seuran jäsen. Hän kävi esiintymässä seuran tilaisuuksissa. Kestikartanossa pidettiin joskus kokouksia ja seuran juhlia ja Manni juoksi Kansallisteatterista väliajalla esiintymään ja maksoi sillä tavalla jäsenmaksunsa! Oopperalaulaja Pentti Tuominen oli yksi esiintyjistä ja aina ilman palkkiota. Ja sitten meillä oli puheenjohtajana tullihallituksen pääjohtaja Jorma Uitto, jolla on kai kaikista pisin pu-

heenjohtajakausi. Hän oli erittäin aktiivinen ja kielitaitoinen, osaava ihminen. Meillä olivat mukana radiotoimittajat, Usko Santavuoret ja kaikki muut ”radiomurrot” tehneet. Oli Saarenheimo, Repo ja monia muita. He olivat tulleet seuran jäseniksi vain ystävyysten kautta maahan ja kansaan, ei poliittisina henkilöinä. OIRT:in edustajia oli meillä johtokunnassa hirvittävän kauan, ihan tähän Suomi—Tšekkoslovakia-seuran loppumiseen asti. Oli tämä radion johtaja Keijo Savolainen ja oli se kaikkien rakastama keramiikkataiteilija Tapio Tapiovaara. Hän kuoli sitten 80-luvulla. Hän oli kansainvälisesti hyvin tunnettu ja kävi Tšekkoslovakiassa monia kertoja opiskelemassa ja hän piti näytelyitä. Se oli erittäin suuri menetyksensä Suomi—Tšekkoslovakia-seurallekin. Hänen hautajaisiin ja muistotilaisuuksiin osallistui Tšekkoslovakian suurlähetystön väki suurella kiintymyksellä ja kunnioituksella.

Seuraavaksi puheenjohtajaksi valittiin Alpo Ruuth, ihana kirjailija, ihmisenä aivan sataprosenttisen hieno, nyt jo poismennyt. Kaipasimme häntä, kun hän vakavasti sairastuttuaan Tšekissä halvaantui. Hän oli suuri persoona ja kiitollisuudella häntä muistetaan. Alpo Ruuth erosi puheenjohtajan tehtävistä, kun Suomi—Tšekkoslovakia-seura ei enää jatkanut toimintaansa.”

Jäsenmaksu

”Jäsenmaksu ei ollut suuri. Ihmiset oli niin moniin seuroihin liittyneitä sodan jälkeen, kiinnostus oli valtavaa, niin oli paljon niitä jäsenmaksujakin. Yritimme pitää sen mahdollisimman alhaalla. Lähetystö maksoi, kun halusimme jotain, vaikka matkustaa johonkin näyttelyyn Tšekkoslovakiaan ja jos vaikka lähetystö otti yhteyttä seuran johtokuntaan ja il-

moitti, että se haluaa sen ja sen esitelmöitsijän tai haluaa semmosen ja semmosen näyttelyn tai että Tšekkoslovakiasta tulee semmoinen tai tällainen taiteilija, niin ei siinä edes kysytty, kuka maksaa ja mitä maksaa. Tehtiin vaan suunnitelma ja järjestettiin vaan asiat. Tapahtumia ei ollut vain Helsingissä, vaan niitä kierrätettiin – vielä 80-luvullakin – ympäri Suomen.”

Tšekki-seura— Slovakia-seura

”Niitä, jotka olivat loppuun asti Suomi—Tšekkoslovakia-seuran jäseniä, ei ollut montaa. Tultiin sitten Tšekki-seuraan tai halusimme siis perustaa uuden seuran. Ei meitä ollut kuin 5-6 ihmistä. Ei se ollut poliittinen juttu mielestäni. Koska minä olin perustamassa tätä seuraa, en halunnut kuulua kahteen seuraan, kuten Slovakia-seuraan. Ja tähän minä jämhädin ja aion olla siinä niin kauan, kun se elää. Tai minä elän.”

Suomi—Tšekki-seura

”Seuraava puheenjohtaja oli kai sitten tämä meidän ensimmäinen puheenjohtajamme Matti Leikas, joka oli puheenjohtajana kai kolmen vuotta. Ja sitten tuli Antti Moisio ja nyt on Erkki Veräjänkorva. Toivoisin, että kun vuosikokoukset valitsevat puheenjohtajia ja johtokuntia, vielä löytyisi ihmisiä, jotka tuntevat sydämenasiakseen sen, kuinka tärkeää on se että Suomi-Tšekki-seura elää ja voi hyvin. Me tarvitsemme siihen pätevän määrän aktiivisia jäseniä, terveitä nuoria ihmisiä, niinkuin myös rahaa, sillä ilman rahaa ei ole mitään toimintaakaan.”

Opetus uudistuu Tšekin tasavallassa — opettajat ja vanhemmat vastarinnassa

Koulujen opetussuunnitelmia uudistetaan Tšekin tasavallassa. Useissa kouluissa opettajat kuitenkin vastustavat uutta opetustapaa, jossa perinteinen ulkoaopettelu korvattaisiin luovuudella. Myös monet vanhemmat haikailevat edelleen vanhaa, omasta lapsuudesta tuttua opetusta.

Tšekinmaalla kouluopetus on vanhastaan nojannut ulkoaopeteluun ja määrällisten tietojen pönttämiseen. Esitykset uudesta opetustavasta ovat saaneet niin monet opettajat kuin vanhemmatkin takajaloilleen.

- Uutta opetustapaa vastustavat vanhemmat eivät ymmärrä, miksi koulujärjestelmää on niin tärkeää uudistaa. Kukaan ei ole selittänyt vanhemmille, että nykyinen opetustapa on vanhentunut eikä vastaa lainkaan tulevaisuuden vaatimuksiin. Ihmisille ei ole annettu tarpeellisia tietoja uudistuksesta, pääättelee Tšekin tasavallan peruskoulunjohtajien yhdistyksen puheenjohtaja **Karel Bárta**.

Luovuutta lisää

Pedagogisen tutkimuslaitoksen johtajan **Jaroslav Jeřábek** on samoilla linjoilla. Uudistuksia tarvitaan! Hänen mukaansa 2000-luvulla on pakko vaihtaa opetustyyliä. Opettajilta ei vaadita vain tiedon antamista, vaan myös asennekasvatusta.

- Ulkoaopetteluun ja -muistamisen sijasta pitäisi kehittää lasten luovuutta, ongelmanratkaisukykyä ja kokeilunhalua. Opetilaiden tulisi oppia hyödyllisiä taitoja tulevaa elämää varten, Jeřábek korostaa.

Uudet opetussuunnitelmat 2007

Lain mukaan koulujen olisi laadittava ja otettava käyttöön uudet opetusohjelmat viimeistään syyskuusta 2007 alkaen. Moni koulu ja monet opettajat kuitenkin painottavat opetusta edelleenkin määrällisillä tiedoilla.

Myös opetusministeri **Petra Buzková** tiedostaa, että uudistus pelottaa useita opettajia.

- Osa kouluista on jo kuitenkin aloittanut uusien opetussuunnitelmien käytön. Useampien koulujen pitäisi ottaa mallia näistä pioneerikouluista, hän sanoo.

Hallitusta ja parlamenttia onkin kritisoitu siitä, että ne eivät ole tukeneet uusien opintoohjelmien laatimista eivätkä tiedotaneet kouluille riittävästi. Karel Bárta vaatii, että uudistus huomioitaisiin myös budjetissa. Hän puhuukin katkerasti ”uudistuksesta, joka halutaan toteuttaa ilman rahaa”.

Petra ja Juha Ojanen

TŠEKin PRESIDENTTI ARVOSTEELEEU:N PERUSTUSLAKIA

Tšekin presidentti Václav Klaus on tunnettu EU:ta kritisoivista näkemyksistään. Hän pani alulle syksyllä 1998 poliittisesti riippumattoman asiantuntijaryhmän (think tankin), talouden ja politiikan keskuksen CEP:in. Kyseinen instituutti kertoo internet-sivuillaan kannattavansa vapaan yrittäjyyden, yksilön vapauden ja vahvojen transatlanttisten suhteiden politiikkaa.

CEP järjestää myös säännöllisesti seminaareja ja se julkaisee poliittisia kannanottoja ja tuottaa kriittistä informaatiota EU:sta. Muutama päivä sitten (kesäkuun alussa 2005) Suomeen valtiovierailun tehnyt Tšekin presidentti Klaus on kirjoittanut esipuheen vastikään Tšekissä ilmestyneeseen julkaisuun, joka on käännetty Irlannissa toimivan The National Platform EU Research and Information Centren laatiman EU:n perustuslakia arvostelevan kirjasen pohjalta. The National Platform on tutkimus- ja tiedottamisjärjestö, joka vastustaa syvempää EU-integraatiota demokraattisista ja kansainvälisistä syistä. Näin kirjoittaa presidentti Václav Klaus kirjan tšekkiläisen painoksen esipuheessa:

”Euroopan unionin perustuslaki (tai ehkä täsmällisemmin ilmaistuna sopimus Euroopan uudesta perustuslaista) on liian laaja ja liian monimutkainen ja sisältää tavalliselle kuolevaiselle käsittämättömää tekstiä. Vaikka sitä ei luettaisi tai siihen ei perehdyttäisi, minkä vuoksi myös sen perusajatus saattaa jäädä ymmärtämättä, se vaikuttaa huomattavassa määrin eurooppalaisten elämään niissä valti-

oissa, joissa siitä tulee tärkein, perustuslakia määrittelevä asiakirja. Se vaikuttaa myös kaikkien niiden elämään, jotka eivät pidä siitä tai jopa ajattelevat, että voivat jättää sen kokonaan huomiotta. Joku saattaa ehkä huomauttaa, että tämänkaltaisia, lukematta jääneitä, mutta silti tärkeitä asiakirjoja on ympärillämme muitakin. Tämä on tietysti totta, mutta vain osittain.

Pieni ’mutta’ johtuu ennen kaikkea siitä, että tässä tapauksessa kyse on keskeisessä asemassa olevasta asiakirjasta. Se on luonteeltaan vallankumouksellinen. Se, mitä perustuslaki tuo tullessaan, on kiistämättä hyvin merkittävää, vaikka sen laatijat ja kannattajat yrittävät kaikin tavoin vähätellä sen merkitystä. Perustellusti ja mielestään järkisyistä johtuen he eivät edes toivo sen todellista sisältöä tiedettävän. Sen keskeisenä ajatuksena on olla merkittävä askel siirryttäessä erillisistä eurooppalaisista valtioista kohti yhtenäistä eurooppalaista liittovaltiota”.

Klaus jatkaa: ”Kyseessä on siirtyminen vapaaehtoisesta, aina neuvoteltavissa olevasta ja uudelleen vahvistettavasta eurooppalaisten valtioiden yhteistyöstä tuhansissa konkreettisissa asioissa kohti aina voimassaolevaa, yleiseurooppalaisten toimielinten ja instituutioiden valta-asemaa yli kansallisten toimielinten ja instituutioiden. Kyseessä on siirtyminen julkisen elämän kollektiivisuuden pohjalta rakentuvasta valtiosta (sen suvereenius tukahduttamalla) kohti ylikansallisten valtakeskittymien suvereniteetin määrittämää Eurooppaa.

Kyseessä on myös askel pois tähän saakka kenenkään tai minikään kyseenalaistamasta Euroopan valtioiden erilaisuudesta ja itsenäisestä roolista (ja niiden kunnioittamisesta) yritykseksi kohti yhtenäisen ja samalla pikemminkin ’samanlaisen’, kokonaan uudelleen ja toistaiseksi toteutumatta jääneen oman eurooppalaisen valtion luomisesta. Tämä tarkoittaa myös yhteneväisiä eurooppalaisia symboleja, tunnuksia ja muita ulkoisia määritteitä. Tätä edellä esitettyä on mahdotonta missään tapauksessa kiistää, vaikka sitä ovat yrittäneet tehdä jo pidemmän aikaa eri ’eurooppalaiset’ tai itseään ’eurooppalaisuuden puolesta puhujiksi’ nimittävät tahot.

Ratifioitavaksi tarkoitetun ’perustuslakisopimuksen’ – eikä kyse ole siitä, että käyttämällä vain sanaa perustuslaki haluttaisiin painottaa kyseessä olevan erittäin tärkeän asiakirjan – ovat kirjoittaneet ja yksittäisten jäsenvaltioiden hallitusten osalta vieneet läpi sellaiset tahot, jotka toivovat EU:n laajenemisprosessin huomattavaa no-

peutumista ja jotka ovat pyrkineet tähän jo vuosia tai jopa vuosikymmeniä. Heidän puolustuksenaan käyttämänsä perustelut ovat vanhoja ja niitä on käytetty koko viime vuosisadan ajan. Niitä eivät ole käyttäneet pelkästään ne, joilla on ollut jaloja päämääriä. Nämä uuden perustuslakisopimuksen puolestapuhujat pitävät kansallisvaltiota onnettoman, ja enemmän tai vähemmän barbaarisen eurooppalaisen menneisyyden jäänteenä. Tämä menneisyys on säilynyt heidän mielestään aina 50-luvulla syntyneeseen Euroopan integroitumisprosessiin saakka.

Heidän mielestään kansallisvaltio on tärkein, ellei ainoa syy sotiin, joita Euroopan mantereella on tuon barbaarisen ajanjakson kuluessa käyty, ja samalla ne ovat olleet myös otollinen kasvualue miehityspoliittikkaa harjoittavien epädemokraattisten ja totalitaaristen vallanpitäjien tarpeiden toteuttamiselle. Kansallisvaltiot ovat olleet alueellisesti liian pieniä, jotta ihmiskunnan 'suurista asioista' olisi voitu sopia, ja viime kädessä myös heikko vastapooli Euroopan ulkopuolisille suurvalloille. Nämä puolestaan ovat vaarallisia siksi, että niiltä puuttuu eurooppalainen valistunut näkemys maailmasta, jollainen on heidän omasta mielestään ainoastaan nykyisen Euroopan perustuslakisopimuksen laatijoilla.

Nämä ihmiset puolestaan pitävät yleiseurooppalaista valtiota valistuneen, ongelmattoman, ylhäältä ja viisaalla tavalla hallittavan tulevaisuuden esiasteena, sotien loppumisen takeena, vapauden, demokratian ja ihmisoikeuksien luotettavana turvaajana (jopa ikuisena), suurten näköalojen ja visioiden avaajana, tehokkaana – koska se on ideologisesti parempi ja sen arvot ovat 'ylevämät'.

Me eurooppalaiset demokraatit – sellaiseksi itsekkin lukeudun

(sekä eurooppalaiseksi että demokraatiksi) - näemme asian kokonaan toisin. Kansallisvaltiot ovat ja ovat aina olleet eurooppalaisuuden ydin ja myös Euroopan onnellisen tulevaisuuden tae. Ylikansalliset tai pan-eurooppalaiset instituutiot ja kaikki yritykset kontrolloida koko Eurooppaa ja hallita sitä keskitetysti yhdestä paikasta ovat aina johtaneet vapaudesta luopumiseen, kansojen painostustoihin, suuremman ja voimakkaamman tahtoon alistamiseen ja muihin vastaavanlaisiin ilmiöihin. Siksi tällaisista pyrkimyksistä on aina ennemmin tai myöhemmin luovuttu”.

Václav Klaus mainitsee irlantilaisen EU-kritiikin tšekkiläisen käännöksen esipuheessa, että perustuslain laatijat ovat lupauksia herättävän uuden vuosituhannen ihmisiä. He tietävät hyvin eurooppalaisten tiedostavan omien kokemustensa ja aiempien sukupolvien kokemusten kautta olemassa olevien kansalaisyhteiskuntien ja kansalaisoikeuksien merkityksen. He eivät halua tehdä mitään perustavaa laatua olevaa tai seurauksiltaan arvaamatonta, voisi sanoa suorastaan 'misesläistä' hyppyä tai harppausta tuntemattomaan. Tässä Klaus viittaa itävaltalaisen talousgurun Ludwig von Misesin, prakseologian hahmotelijan ja itävaltalaisen sosiologian kantavan voiman liberalismia ihannoivaan vapaan markkinatalouden malliin. Sen vuoksi he yrittävät olla ottamatta huomioon kansalaisten mielipiteitä näistä asioista, silläkin verukkeella, että tavalliset ihmiset eivät ole vielä (eivätkä vastaisuudessaakaan) valmiita tekemään päätöksiä niin suurista kysymyksistä, ja siksi he tarvitsevat itseään jo pitkään edistykselliseksi nimittäneiden tahojen opastusta.

”Paljonkin voisi kirjoittaa siitä, mitä heidän tarkoituksensa taakse kätkeytyy. Voisi olla mah-

dollista kirjoittaa paljonkin heidän todellisista motiiveistaan. En usko, että heidän mielipiteensä johtuu tiedon puutteesta, ts. heidän kyvyttömyydestään oivaltaa erilaisia syy- ja seuraussuhteita, joita ei ehkä ensi silmäyksellä pysty selvästi näkemään, ellei niihin kiinnitä riittävän paljon huomiota. Heidän mielipiteidensä taakse kätkeytyy pikemminkin heidän virheellinen käsityksensä ja väärä historian tulkintansa. He eivät ymmärrä, mitä on vapaus, demokratia ja hyvinvointi. He ovat, Hayekia lainatakseni, kohtalokkaan ylimielen (fatal conceit), ihmisylpeyden ja ihmisen järjellisen uhreja”.

Václav Klaus listaa seuraavat kymmenen kohtaa, jotka häntä EU:n perustuslaissa ahdistavat:

1. Euroopan Unionista tulee liittovaltio ja se saa kaikki valtiolliset tunnusmerkit, oman perustuslakinsa, kansalaisensa, valtiollisen alueen jne.

2. Nykyiset jäsenvaltiot säilyttävät uudessakin liittovaltiossa nimensä, mutta todellisuudessa niiden toimivaltuuksien liikkumavara rajoittuu pelkästään kyseisille alueille.

3. EU:n perustuslaki on jäsenvaltioiden perustuslakeihin nähden ensisijainen.

4. Termi ”sopimus perustuslaista” on käsitteenä epätarkka ja pelkästään väliaikainen. Tämä asiakirja on eri valtioiden välinen asiakirja vain niin kauan, kunnes se on saatu ratifioitua sopimukseksi eri jäsenvaltioissa. Sen jälkeen tämä asiakirja muuttuu todelliseksi perustuslaiksi.

5. Nykyisissä EU:n vanhoissa jäsenvaltioissa hallitseva itsemääräämisoikeuden käsite heikkenee ja syntyy uusi pan-eurooppalainen itsemääräämisoikeus.

6. Yksittäisten jäsenvaltioiden kansalaisista tulee Euroopan Uni-

onin liittovaltion kansalaisia, joiden oikeudet ja velvollisuudet liittyvät myös tämän uuden valtion instituutioihin.

7. Jäsenvaltioilla voi olla vain niitä toimivaltuuksia, joita EU:n perustuslaki niille sallii, eikä päinvastoin, mikä oli Euroopan integraation alkuperäinen idea.

8. Vain EU, eivät enää jäsenvaltiot, voi lähes yksinomaan solmia kansainvälisiä sopimuksia muiden valtioiden kanssa.

9. Perustuslakisopimus vähentää pienten jäsenvaltioiden painoarvoa äänestystilanteissa, niin myös Tšekin tasavallan.

10. Unioni voi soveltaa ns. ”joustolauseketta” ja ns. ”siirtymälauseketta” laajentamalla siten omia toimivaltuuksiaan. Tämä tarkoittaa sitä, että vaikka joissakin kysymyksissä jäsenvaltioilla säilyy veto-oikeus, sen käytöstä voidaan tarvittaessa poiketa.

”Kaiken, mistä EU:n uudessa perustuslaissa on kyse, voi ki-

teyttää suvereniteetin käsitteellä, kuten siitä on säädetty Tšekin tasavallan perustuslain 1§:ssä. sen mukaan ’Tšekin tasavalta on suvereeni, täysivaltainen ja kansanvaltainen oikeusvaltio’. Olennaista tässä pykälässä on sana suvereeni. Se tarkoittaa itsemääräämisoikeutta valtion sisällä, mutta myös suhteessa ulkovaltoihin. Olen enemmän kuin vakuuttunut siitä, että sopimukseen EU:n perustuslaista ei tämän selityksen mukaista suvereeniuuden käsitettä sisälly”.

Tšekin presidentti Václav Klaus ja maan äskettäin virkaan astunut sosiaalidemokraattinen pääministeri Jiří Paroubek ovat täysin eri linjoilla EU-kysymyksissä. Paroubek ei lainkaan yhdy presidentin näkemyksiin siitä, että perustuslaki uhkaa Euroopan demokratiaa, vapautta ja hyvinvointia. Klaus peräänkuuluttaa Euroopan arvoja, oikeusvaltion periaatteita ja markkinataloutta, ei niinkään yhtenäisyyttä. Tällä hetkellä

Tšekissä ei ole päätetty siitäkään, järjestetäänkö perustuslakiasianta kansanäänestys vai tekeekö päätöksen maan parlamentti. Asian päättämistä vaikeuttavat, paitsi ylimmän johdon eriävät mielipiteet, myös poliittisten puolueiden näkemyserot – ja varmasti myös Ranskan ja Hollannin kansanäänestysten kielteinen kanta EU:n uudesta perustuslaista.

Suomentanut tšekin kielestä ja toimittanut Jari Aula 6.6.05

Lähde: Řekneme své ano nebo ne Evropské ústavě (s předmluvou Václava Klause) Praha 2005

Artikkeli on käsikirjoitus radio-ohjelmasta, joka on lähetetty Yle Radio 1:ssä 6.6. ja 7.6.2005 otsikolla ”Eurooppalaisia puheenvuoroja”.

Tšekkiläinen vitsi vuosilta 1985-89:

Lentokoneessa matkaavat silloisen Tšekkoslovakian presidentti Gustáv Husák, silloisen Neuvostoliiton johtaja, puoluejohtaja Mihail Gorbatšov ja silloinen USA:n presidentti Ronald Reagan. Kone joutuu tekemään pakkolaskun kannibaalien asuttamalle saarelle. Ihmissyöjät vievät heidät kyläänsä ja ovat aikeissa laittaa heidät keittopataan. Heidän ainoa mahdollisuutensa pelastua pinteestä on käydä puhumassa heimopäällikön kanssa. Gorbatšov: Ette voi syödä minua, sillä olen Neuvostoliiton, maailman suurimman valtion korkein edustaja.

Heimopäällikkö: En tunne Neuvostoliittoa. Laula meille sen kansallislaulu.

Gorbatšov: Oi suuri ja mahtava Neuvostoliitto...

Heimopäällikkö: Riittää jo. Sinut syödään tänä iltana päivälliseksi.

Reagan: Minua ette ainakaan voi syödä, sillä olen Yhdysvaltojen, maailman suurimman ydinasemahdin presidentti.

Heimopäällikkö: Kansallishymni, kiitos!

Reagan alkaa laulaa Yhdysvaltain kansallishymniä.

Heimopäällikkö: Riittää jo! Sinut syödään huomenna lounaaksi.

Tämän jälkeen heimopäällikkö kääntyy Husákin puoleen ja pyytää tältä: Sinähän olet myös presidentti, joten laulatko meille oman maasi kansallislaulun!

Husák: Missä on kotimaani? Missä on kotimaani? (suom. huom. Tšekin kansallislaulu Kde domov můj? Kde domov můj? suomeksi)

Heimopäällikkö: Tämän voitte kyllä päästää, sillä eihän hän edes tiedä, missä asuu.

Lähde: Tuntemattomaksi jäänyt tšekkiläinen lehtiartikkeli vuosien takaa/Käännös: JA

HISTORIAN SUURIMMAT TŠEKIT

*Historian kolme suurinta tšekkiä:
Kaarle IV*

T. G. Masaryk

V. Havel

Tšekin television ČTV:n viime keväänä järjestämän kilpailun tulokset suurimman tšekin löytämiseksi olivat:

1. KAARLE IV (1316-1378) 68713 ääntä
2. TOMÁŠ GARRIGUE MASARYK (1850-1937) 55040 ääntä
3. VÁCLAV HAVEL (s. 1936) 52233 ääntä
4. JAN ÁMOS KOMENSKÝ (1592-1670)
5. JAN ŽIŽKA (n. 1360-1424)
6. JAN WERICH (1905-1980)
7. JAN HUS (1371-1415)
8. ANTONÍN DVOŘÁK (1841-1904)
9. KAREL ČAPEK (1890-1938)
10. BOŽENA NĚMCOVÁ (1820-1862)

Suomessa järjestetyssä vastaavassa äänestyksessä suurimmaksi suomalaiseksi valittiin C.G.E. Mannerheim, Britanniassa puolestaan W. Churchill, Ranskassa Ch. de Gaulle ja Saksassa K. Adenauer. Tšekkien listalla komeilevat etupäässä vanhat historian hahmot. Voittaja, kuningas Kaarle IV, oli tšekkien ja roomalaisten kuningas, joka perusti mm. Kaarlen yliopiston ensimmäisenä Keski-Euroopassa, laajensi Prahan arkkihiippakunnan asemaa, pani alulle myös Prahan Nové Měston rakennustyöt, samoin Pyhän Vituksen katedraalin ja silloisen Kivisillan (nyk. Karlův most eli Kaarlensilta). Kylläisenä järjestettiin myös äänestys epäsuosituimmasta tšekistä ja ”voittajaksi” tuli entinen kommunistijohtaja Klement Gottwald (1896-1953).

Lähde: České listy 6/05/ JA

Praha harkitsee vakavasti v. 2020 olympialaisia

Prahassa muodostettiin 19.7.2005 erityinen olympialaisia valmisteleva komitea. Toimikunnan, jossa on mukana myös Prahan pormestari Pavel Bém, nimitti Prahan kaupunginhallitus istunnossaan. Työ ei tule olemaan helppoa, sillä Prahan olympialaishankkeella on myös lukuisia vastustajia. Praha anoo jo kolmatta kertaa historian saatossa kesäolympiakisoi, mutta tällä kertaa hankkeeseen suhtaudutaan tosissaan. Valmisteleva komitea on pohjana mahdollista kisahakemusta myöhemmin pohtivalle työryhmälle, mikäli osoittautuu, että kaupunki todella päättää hakea kisoja. Prahan pormestari Bém olettaa asiantuntijaryhmän esittelevän hallitukselle jo tänä syksynä alustavaa, kisoihin liittyvää aineistoa.

Varsinainen päätös tulisi tehtäväksi ensi vuoden puolella. Bém on vakuuttunut, että hanke on kaikin puolin kannatettava, sillä se on erinomainen PR-tapahtuma sekä kaupungille että koko Tšekin tasavallalle. Hankkeeseen kriittisesti suhtautuvat väittävät, että Praha on olympialaisten pitopaikaksi liian pieni kaupunki. Kaupunginhallituksen jäsen Michael Hvižd'ala kysyy, onko kukaan koskaan ehdottanut esim. Firenzeä olympiakaupungiksi. Prahan entinen pormestari Jan Kasl, opposition edustaja, puolestaan ei suoralta

kädeltä tyrmää olympiahanketta. Hän kannatti kisahanketta jo vuonna 2001, jolloin hän allekirjoitti asiasta sopimuksen Tšekin olympiakomitean kanssa. Hänen mukaansa kaupungilla tulee olla omat pyrkimyksensä ja visionsa. Olympialaisten järjestäminen olisi tässä mielessä mitä kannatettavin haaste.

Talouden asiantuntijat arvelevat kisajärjestelyjen maksavan n. 135 miljardia kruunua (n. 4,5 mrd. euroa). Osa kuluista johtuisi uusien kisapaikkojen ja majoitustilojen rakentamisesta sekä kaupungin liikenteen infrastruktuurin parantamisesta. Kaupungin liikennejärjestelyjä täytyy joko tapauksessa parantaa, tulivatpa olympialaiset Prahaan tai eivät, muistuttaa pormestari Pavel Bém. Hän viittaa lopuksi Lontoossa v. 2012 järjestettävään olympialaisiin ja toteaa, etteivät kahdet peräkkäiset kisat Euroopan mantereella ole realistiset – siis vuoden 2016 asemesta Praha suuntaa pikemmin vuoteen 2020. Jan Kasl tähden-tää, että olympiahankke on kaikkien tšekien yhteinen asia, ei pelkästään prahalaisten. Kyseessä on koko maata koskeva päämäärä.

Lähde: Tšekin Radion internet-sivusto 19.7.2005/Käännös: JA

VITSEJÄ:

Nuorimies on nostamassa rahaa pankkiautomaatista, kun hänen luokseen tulee poliisi. Tämä kysyy nuorukaiselta: "Onko tuo tyhjäkäynnillä oleva auto mahdollisesti teidän?" Nuorimies vastaa: "Kyllä on. Entä sitten?" Poliisi: "Sitä vain, että voitte nostaa saman tien 500 kruunua lisää".

Taksikuski manailee asiakkaalleen: "Voi pirulainen. Unohdin laittaa mittarin raksuttamaan, enkä tiedä nyt, paljonko matka maksaa". Asiakas: "Ei haittaa, sillä minä puolestani unohdin ottaa mukaan lompakkoni".

Pikku-Eeva tulee kotiin uskontotunnilta. "Mistä opettaja puhui tällä kertaa?" "Hän puhui koko tunnin jostain Aatamista".

Vaimo kysyy mieheltään: "Kulta, kumman naisen ottaisit mukaasi autiolle saarelle – viisaan vai kauriin?" Mies: "En kumpakaan, kulta, minähän rakastan pelkästään sinua".

Työstä kotiin palaa uupunut mies ja huokaa: "Huh, mikä päivä! Kaikki tietokoneet tilitasivat ja meidän piti ajatella koko päivä omilla aivoilla."

Lähde: Slovakialainen Aku Ankka Káčer Donald 5/05/Käännös: JA

”BENEŠIN DEKREETIT”

Saksalaiset miehityssotilaat oli lopullisesti häädetty 12.5.1945 mennessä Tšekkoslovakian vuoden 1937 rajojen taakse. Puna-armeijalla oli hallussaan n. 8/9 maan alueesta, mm. koko Slovakia, ja amerikkalaisilla oli maasta 1/9 eli Länsi-Böömien provinssit.

Neuvostojoukkoja oli kaatunut Tšekkoslovakian vapauttamiseksi 144 000, kun taas amerikkalaisia 290. Sotien välisen ajan Tšekkoslovakiaan oli kuulunut myös Karpato-Rutenian alue, josta puna-armeija hääti pois unkarilaiset ja anektoi sen Neuvosto-Ukrainaan 1944 - 45 presidentti Benešin voimatta asialle mitään. Unkarilaiset olivat miehittäneet alueen Hitlerin suostumuksella ennen sodan puhkeamista. Samoin puna-armeija hääti pois unkarilaiset niistä osista Etelä- ja Itä-Slovakiaa, jotka unkarilaiset olivat anektoineet vuosina 1938-39, ensin Hitlerin ja Mussolinin, sittemmin pelkästään der Führerin tuella. Näin siitä huolimatta, että Tison muodollisesti itsenäinen ”kleriko-fasistinen” tasavalta oli Hitlerin suojeluksessa ja Kolmannen valtakunnan vasallivaltio. Toisin kuin Suomi, Slovakia oli todella fasistinen valtio, joka osallistui jopa Hitlerin Puolan retkeen vuonna 1939 Puolan vuotta aikaisemmin anastamien kylien saamiseksi takaisin. Mutta puna-armeijaa vastaan tavalliset slovakit eivät enää halunneet taistella maansa johdon yhä natsilaisemmiksi käyneistä otteista huolimatta. Tämä johtikin 29.8.1944 Slovakian antifasistiseen kansannousuun. Vaikka natsit murskasivatkin sen kol-

messa kuukaudessa, se toi Slovakian lopulta takaisin tšekkien yhteyteen voittajien puolelle.

Sittemmin Tšekkoslovakia oli 23 vuoden ajan ainoa Varsovan liiton maa, jossa ei ollut miehitysjoukkoja. Sekä amerikkalaiset että puna-armeija poistuivat maasta joulukuuhun 1945 mennessä. Myös amerikkalaiset lähitivät vastoin presidentti Benešin salaisia toiveita. Slovakialle tämä merkitsi todellista itsenäistymistä tšekkien rinnalla, koska puna-armeijan yliherruus oli kestänyt siellä jo vuoden siitä alkaen, kun ensimmäiset joukot olivat tunkeutuneet alueelle Duklan solan kautta.

Sodanjälkeisen Tšekkoslovakian ”Kansallisen rintaman” (Národní fronta, NF) hallitus oli kätilöity Moskovassa 22 - 29.3.1945 ja nimitetty neuvostojoukkojen valvomassa Itä-Slovakiasa Košicessa 4.4.1945. Kommunisteilla oli kaksinkertainen edustus hallituksessa, koska puolue oli tuolloin jakautunut tšekkiläiseen (tšekkoslovakialaiseen) ja slovakialaiseen osaan. NF-hallitus julkaisi Košicessa 5.4.1945 hallitusohjelmansa (Košický vládní program, KVP = ”Košicen ohjelma”). Kommunistit olivat kuitenkin kiristäneet jo Moskovan neuvotteluissa muut osapuolet — Lontoon ”pakolaishallitus”, slovakien SNR — hyväksymään hallitusohjelman edellytyksenä muiden, ei-kommunististen ministerien hallitukseen pääsulle, joten KVP oli tavallaan kommunistien ohjelmallinen käsi-kassara. Se toimi kuin perustuslaki, vaikka vuoden 1920 perustuslaki oli muodollisesti yhä voimassa.

Eduard Beneš

Slovakialla oli tuolloin vahva autonominen asema, kun taas tšekkiläisiä provinsseja hallittiin suoraan keskushallituksen toimesta.

Mutta vuoden 1946 loppupuolelle saakka keskushallituksen oli tehtävä kaikki vähänkin Slovakiaa koskevat päätöksensä yhdessä — myös ulko-, kauppa- ja puolustuspolitiikkaa koskevat — Slovakian paikallisparlamentin kanssa (Slovenská národná rada, SNR). Nimi on periytynyt nykyisellekin Slovakian parlamentille. Tosin Slovakian autonomia tukahdutettiin kesän 1946 jälkeen vaaleissa voitollisten kommunistien ja lyhytnäköisten tšekkiläisten ei-kommunistien yhteisvoimin. Vallankeskeytys loppuvuodesta 1946 edisti nimittäin vain kommunistien lopullista valtaannousua.

Heti saksalaismiehityksen päätyttyä ja vallan vaihduttua maata hallittiin muodollisesti kotiin palanneen ei-kommunistisen presidentti Eduard Benešin dekreeteillä aina lokakuun lopulle 1945, jolloin väliaikainen kansalliskokous kokoontui. Benešin sodanjälkeiset dekreetit, jotka sisälsivät saksalaisen ja unkarilaisen vähemmistön sekä mui-

den miehitysaikaisten "pettureiden" kansalaisoikeuksien peruuttamisen ja omaisuuden takavarikoinnin valtiolle, olivat pelkästään KVP:n juridista toimeenpanoa. Tosin presidentti oli yhtä mieltä hallituksensa saksalaisten ja unkarilaisten kollektiivisesta syyllisyydestä Tšekkoslovakian murskaamiseen vuosina 1938 - 39 sekä siitä, että uusi tasavalta kuului vain "kahdelle yhdenvertaiselle kansakunnalle, tšekeille ja slovakkeille". Presidentin valta oli teoriassa suuri, mutta käytännössä valta keskittyi NF-hallituksen ministeriön presidiumiin, jossa kommunisteilla oli kaksinkertainen edustus ja hallitusohjelma KVP ollessa heidän käyttämäänsä peukaloruuvina.

Jo 19.5.1945, kolme päivää juhlallisen Prahaan paluunsa jälkeen presidentti Beneš julkaisi dekreetin, jolla kumottiin miehityksen aikaiset omaisuuden juridiset järjestelyt, ja jolla valtion hallintaan takavarikoitiin saksalaisten, unkarilaisten, "pettureiden, kollaboraattoreiden" ja heidän järjestöjensä ja laitostensa omaisuus. Tämä kasvatti Tšekkoslovakian sodanjälkeisen kansantalouden julkista sektoria merkittävästi jo ennen varsinaisia kansallistamisia.

Presidentti julkaisi 19.6.1945 kuuluisat kaksi "rankaisudekreettiään" (retribuční dekrety). Niissä päätettiin natsirikollisten, pettureiden ja heidän avustajiensa rankaisemisesta sekä ylimääräisten kansantuomioistuinten perustamisesta. On selvää, että dekreetit koskivat yhtä lailla unkarilaisia kuin saksalaisia.

Kaksi päivää myöhemmin, kesäpäivän seisauksena, presidentti antoi dekreetin "saksalaisten, unkarilaisten, pettureiden sekä tšekkiläisen ja slovakialaisen kansakunnan vihollis-

ten" maaomaisuuden takavarikoinnista. Samalla määrättiin, että maaomaisuuden uusjakoa uuden maareformin mukaisesti tšekkiläisille ja slovakialaisille pieneläjille ja vapaustaistelijaveteraaneille oli kiirehdittävä.

Potsdamissa 17.7.-2.8.1945 kokoontuneet "kolme suurta" (Truman, USA, Stalin, NL ja Britannian Churchill, joka viimeainittu korvattiin kesken konferenssin vaalivoiton saaneella Atleellä) hyväksyivät saksalaisten karkottamisen Tšekkoslovakiasta.

He eivät kuitenkaan hyväksyneet unkarilaisten karkottamista. Britit ja amerikkalaiset olivat jo alunperin asiaa vastaan. Mutta Stalin, johon Prahan hallitus ja slovakit luottivat, asettui myös vastahankaan, koska Unkari oli voimakkaasti radikalisoitumassa, ja kommunistien valtaannousu Budapestissa neuvostojohdoisen valvontakomission ja Neuvostoliiton miehitysjoukkojen tuella näytti todennäköiseltä. Stalin ei aikonut sietää riitoja etupiirinsä sisällä. Riitapukarit oli pakotettava "veljiksi".

Kuitenkin vielä 3.9.1945 presidentti Beneš peruutti saksalaisilta ja unkarilaisilta oikeuden Tšekkoslovakian kansalaisuuteen. Saksalaisten osalta järjestelyt jäivät pysyviksi, mutta eivät unkarilaisten.

Unkarin hallitus vastusti kiihkaasti madjaarivähemmistön siirtoa. Se tulisi kysymykseen vain, jos unkarilaiset "toisivat maan mukanaan" eli Etelä-Slovakian alueita liitettäisiin Unkariin. Kiinnostavaa on, että myös kommunistit riitelivät tiukasti keskenään näiden kansallisten intressien pohjalta. Ennen Stalinin määräämää pakkosovintoa Stalinin valtapiiiriin tulleiden Neuvostoliiton naapurimaiden, toisaalta Puolan ja Tšekkoslovakian, toisaalta

Tšekkoslovakian ja Unkarin kommunistit ajoivat maidensa puolesta ekspansiivista politiikkaa toisiaan vastaan. Pakkosovinto, joka pakasti riidat yli 40 vuodeksi, auttoi todella hälventämään niitä. Nykyinen rajarauha Puolan, Tšekin, Slovakian ja Unkarin välillä on oikeastaan siis Stalinin ansiota.

Tšekkoslovakian ja Unkarin välillä yritettiin myös väestönsiirtoja, mutta se kaatui jo Unkarissa asuvien slovakien määrän pienuuteen (slovakien, jotka usalsivat entisen herrakansansa keskuudessa myöntää slovakialaisuutensa). Tällöin slovakit ryhtyivät "slovakialaistamaan" unkarilaisvähemmistöään. Kevääseen 1947 mennessä vain 44 129 unkarilaisvähemmistöön kuuluvaa oli työnnetty rajan yli Unkariin. Vähemmistön määrä oli huomattava eli 418 000, kun koko Slovakian väestö oli vielä tuolloin alle neljä miljoonaa. Myös Unkari kehotti antamaan Slovakian unkarilaisille Slovakian kansalaisuuden. Pakkosiirron kohteeksi maan sisällä joutui noin 255 000 Slovakian unkarilaista. Toisaalta 344 000 sai Slovakian kansalaisuuden.

Vuonna 1948, kun unkarilaiset painostivat maanmiestensä puolesta Prahan keskuhallitusta, ja Neuvostoliitto kiihkehti yhä jyrkkenevään sävyyn Tšekkoslovakian ja Unkarin välisen ystävyyssovimuksen solmimista, toimet unkarilaisvähemmistöä vastaan lopetettiin. Heille myönnettiin nyt yhtäläiset oikeudet Tšekkoslovakian kansalaisina - tällöin kommunistit olivat jo ottaneet vallan Prahassa - ja menneet väärinkäytökset oikaistiin.

Slovakian ja Unkarin välillä olevat jännitteet perustuvat vuosisataiseen taustaan.

Etenkin kaksoismonarkian

aikana 1867 - 1918 unkarilaiset pyrkivät madjarisoimaan kaikki slaavilaiset vähemmistöt hallitsemisessaan valtakunnan osissa. Slovakkien kansallisen instituutio "Matica Slovenská" (sittemmin uudelleen perustettu ja vieläkin keskeinen instituutio) oli kielletty, vaikka itse Itävallan keisari ja Unkarin kuningas Franz Josef oli antanut varoja sen perustamiseksi. Slovakeja myös estettiin saamasta korkeampaa koulutusta, ja myös edustus kaksoismonarkian valtioelimissä kiellettiin. Unkari ei päästänyt helpolla irti otettaan vanhasta Ylä-Unkaristaan eli Slovakiasta edes v. 1918. Vasta Trianonin sopimus 1920 toi Slovakian lopullisesti tšekien yhteyteen. Silti Unkari pyrki palauttamaan eri keinoin 1920- ja 1930-luvuilla vaikutusvaltaansa. Slovakian oikeistojohtajat suostuivat vuonna 1939 irtautumaan tšেকেistä ja alistumaan Hitlerin "suojelukseen" vain siksi, että Führer uhkasi heitä unkarilaisilla. Siitä huolimatta Unkari otti natsidiktatuurin suostumuksella haltuunsa laajoja osia Etelä- ja Itä-Slovakiasta vuosina 1938-39 — siis jo ennen maailmansodan puhkeamista. Slovakian sodanjälkeiset reaktiot olivat siis samanlaista kosta unkarilaisia vastaan kuin tšekien vastasivat reaktiot saksalaisia vastaan. Historian aave kummittelee Keski-Euroopassa vieläkin.

Eduard Beneš

VOIKO KANSALLINEN KULTTUURIPERINTÖ OLLA – HEVONEN?

Saatatte ihmetellä, mutta Tšekin tasavallassa tällainen maailman harvinaisuus on.

Jos haluatte nähdä tämän kiinnostuksen kohteen, teidän pitää matkustaa noin 60 km Prahasta itään Pardubicen suuntaan, jossa maalauksellisella Elbe-joen seudulla sijaitsee pikkukaupunki nimeltään Kladruby nad Labem. Pitää muistaa, että se on nimenomaan "nad Labem" eli Elben ylä/luona, koska Kladruby nimisiä paikkoja on Tšekissä useampia: aivan lähellä on Kladruby u Chlumce, sitten on kuuluisa kuntoutuskylpylä Kladruby nad Sáza-vou, Länsi-Böömissä löytyy myös Kladruby ja varmasti niitä on vielä enemmän. Kladruby on nimittäin vanha tšekkiläinen sana, joka muodostui ilmaisusta "rubat klády", mikä tarkoittaa suurin piirtein kaataa ja käsittellä puita. Koska Böömissä on aina ollut paljon metsiä, uudet asukkaat joutuivat aikoinaan usein kaatamaan osan metsistä voidakseen rakentaa taloja ja saada tilaa pelloille.

Mutta mitä niin erikoista Kladruby nad Labemin kaupungissa on? Siellä on hevossiittola, joka on vanhin Euroopassa, sillä jo yli 400 vuotta sitten täällä pantiin alulle vaunuhevosten erikoiskasvatus. Vuosien aikana täällä jalostettiin rotu "vanhakladrubilainen hevonen" Itävallan keisarin hovin seremoniatarkoituksiin. Nykyään Kladrubyn hevossiittolassa kasvatetaan puhtaasti valkoisia ja mustia ns. raskaita hevosia sekä vaunuihin että ratsastukseen. Tämä vanhakladrubilainen hevosrotu hyväk-

syttiin ensimmäisenä maailmassa osaksi kansallista kulttuuriperintöä. Näin ensimmäistä kertaa eläin nähdään virallisesti elävänä taide-teoksena. Vanhakladrubilaista hevosta, jolle on tyypillinen kuperanmuotoinen pää (ns. downface), pidetään eläintieteellisesti ainutlaatuisena rotuna. Sen takia Kansallinen siittola Kladruby nad Labem saa valtion tukea vanhakladrubilaisen hevosen kasvatuksen jatkamiseksi geneettisenä reservinä ja siittolan kansallisen kulttuuriperinnön säilyttämiseksi.

Joka kesä Kladrubyssa järjestetään "Hevosajopäivä", jolloin isolla kentällä esitetään hevosten upeita taitoja. Arvokkaannäköisinä ja hyväryhtisinä hevoset ravaavat yksi-, kaksi-, kolmi- ja jopa kuusivaljakkona perässään vanhanaikaiset vaunut, ja esittävät erilaisia kuvioita ja temppuja. Myös ratsastustaitoja esitetään sekä kouluratsastuksena että esteratsastuskilpailussa. Ratsastajat esiintyvät myös vanhanaikaisissa puvuissa ja näyttävät yleisölle, millä tavalla ennen vanhaan ratsastettiin. Ei ihme, että Tanskan kuningatar Margareeta II on jo pari kertaa ostanut kaksi paria näitä ainutlaatuisia hevosia omalle kuninkaalliselle hovilleen.

Näin tämä arvokas vanhakladrubilainen hevosrotu kaunistaa läsnäolollaan, ei vain monia merkittäviä kaupunkeja Keski-Euroopassa, vaan se on päässyt aina Pohjoismaihin saakka, kauas omasta kehdestään Elben rannalta.

Blanka Lemmetyinen

Vantaan Lumon lukion kansainvälinen vaihto-ohjelma

Vantaan Lumon lukio syntyi vuosi sitten Korson ja Koivukylän lukioden yhdistymisestä Korson keskustaan, aivan junaradan viereen. Koivukylän entisenä opiskelijana tiedän kouluni olleen aina aktiivinen kansainvälisissä vaihto-ohjelmissa. Se on tehnyt jo monta vuotta yhteistyötä prahalaisen Akademické gymnáziumin kanssa. Muistan hyvin, kuinka koulumme opiskelijoita ensimmäisiltä lukiovuositani lähti joka vuosi Prahaan. Abiturienttina uudessa nykyaisessa Lumossamme sain nyt mahdollisuuden osallistua Praha-projektiin, joka osaltani myös väritti viimeistä lukuvuottani.

Lumon lukio kävi lukuvuonna 2003-2004 myös Pariisissa ja Lontoossa, mutta vain Praha-projektin osalta lukiossamme oli molemminpuolinen vaihto-ohjelma.

Olimme Prahassa 8. – 15. joulukuuta 2003 ja tutustuimme tietenkin Prahan tunnetuimpiin nähtävyyksiin, kuten Prahan linnaan, Vanhan kaupungin auki-oon ja Kaarlen siltaan. Kävimme kuitenkin myös Prahan ulkopuolella Křivoklát -nimisessä linnassa ja historiallisessa Kutná Horan kaupungissa, jossa oli aikoi-naan hopeakaivoksia ja yllätykseksemme myös aito luukirkko.

Meille suomalaisille matka Prahaan oli todellinen historian oppitunti, koska prahalaisten

ystäviemme lukio Akademické gymnázium, joka sijaitsee aivan Prahan keskustassa, on myös erittäin vanha rakennus tai oikeastaan vanha luostari. Koululla on pitkä ja runsas historia, sillä monet tšekkiläiset kuulusuudet opiskelivat siellä nuorena.

Minulle, jo kokeneena Prahan kävijänä, matka oli kuitenkin hyvin paljon erilainen kuin aikaisemmat, koska nyt pääsin vihdoin tutustumaan tšekkiläisten nuorten elämään. Pääsimme juttelemaan nuoria kiinnostavista asioista ja meillä oli erittäin ikimuistoinen viikko keskieuropalaisen kulttuurin parissa.

Katsastimme myös tšekkiläisten nuorten yöelämää, ja voin sanoa, että heillä on meno vielä kovempaa kuin täällä pohjolessa. Yritin puhua tšekkiäkin sen verran, mitä olen oppinut vuosien varrella. Olenhan käynyt nuorempana vuosittain mummoni luona Prahan keskustassa, koska äitini on tšekki.

Prahalaiset tulivat sitten seuraavana vuonna huhtikuun toiseksi viimeisellä viikolla käymään Suomessa ja uudessa nykyaikaisessa Lumossamme Korson keskustassa. Olimme järjestäneet heille ohjelmaa samalla tavalla heille kuin he olivat järjestäneet meille. Nähtävinä olivat Heureka, Suomenlinna, Viron risteily, Porvoo ja Helsinki-päivä. Yksi päivä oli va-

rattu myös pelkästään perheiden yhdessäololle. Tarjosimme vieraillemme myös suomalaisia ruokia, ja erikoisimpia niistä tšekkiläisille oli kaurapuuro ja mämmi, jota meillä vielä oli pääsiäisestä jäänyt tarjottavaksi. He söivät mämmiä mielenkiinnolla ja sanoivat meille lohdutukseksi, että ”ei se niin pahaa ole milltä se näyttää”. Viimeisenä iltana kokoonnuimme kaikki yhteen Lumon saunaosastoon, missä pidimme buffet -illallisen ja katsoimme isolta valkokankaalta valokuvia, joita olimme ottaneet koko projektin ajalta. Rehtorimme jakoi lahjoja, ja me kaikki vakuutimme ystävyiden jatkuvan tulevaisuudessakin.

Tällaisen kansainvälisen vaihto-ohjelman parhaat puolet piilevätkin juuri siinä, että nuoret kokevat asioita ja näkevät kulttuurin aitouden tällä tavalla paljon paremmin kuin lukemalla kirjoista tai katsomalla televisiosta. Sitä paitsi saimme kokemusten lisäksi myös elinikäisiä ystäviä.

Jani Lemmetyinen

Josef Velčovskýn terveiset Prahasta

Kaihoisa tervehdys Prahasta myös taidemaalari, graafikko **Josef Velčovskýlta**, joka on viettänyt Suomessa parikymmentä kesää vaimonsa Romanan kanssa. Toistakymmentä vuotta myös pariskunnan pojat Maxim ja Křystof olivat vanhempinsa mukana.

Pojat ovat jo aikuistuneet ja jatkavat isältään perittyä luomisvoimaa: kumpikin on kouluttautunut taiteilijaksi. Maxim on jo nimekäs uuden sukupolven muotoilija. Křystof valmistui graafikoksi, mutta innostui sen jälkeen opiskelemaan myös teologiaa.

Heidän tuttu reittinsä Suomeen käy Ruotsista Ahvenanmaan kautta Korppooseen, joka on ensimmäinen pysähdyspaikka. Siellä he viihtyvät viikon tai kaksi ilmojen mukaan, kunnes yhtäkkiä ilmaantuvat Helsinkiin. Helsingissä selvitetään ensin kaikki kiinnostavat näyttelyt ja tapahtumat, jotka ovat heille jo ”must”. Yöksi on sitten jo päästy seuramme jäsenen ja vieraanvaraisen Rantasaaren Ollin luokse Keravalle, jossa sitten jossain vaiheessa järjestetään jokavuotinen ystävien tapaaminen ja jossa jäsenellämme Kuittisen Kallella on lusikka sopassa tai lohi laudassa. Suomalainen graafikko, professori Pentti Kaskipuro on kuullut Velčovskýjen ystäväpiiriin jo 80-luvulta. Kaskipuro oli viime kesänä kutsunut heidät ja muita ystäviä luokseen omakotitaloonsa, jonka ympärillä on vaikuttava luonnonvehreä pihapiiri. Professori, jonka oppilaina ovat olleet monet nykyään kuuluisat suomalaiset taiteilijat, tervehti kollegaansa Josefia soittamalla huuliharpulla ”Oi, Josef, Josef...”. Vakiotapahtumiin, joissa Velčovskýt ovat vierailleet jo useamman vuoden ajan, kuuluu esim. Keravan valkosipulifestivaali ja Taiteiden Yö Helsingissä sekä Retrin vuotuinen näyttely.

Osa kesälomasta on vietettävä ehdottomasti rauhassa. Sitä tarjoaa seuramme jäsen Aki Suutari-nen Kangasalla. Akin mökki järven rannalla on ollut jo useana kesänä heidän piilopirttinsä. Kangasalla järjestettiin sekä viime että tänä kesänä Josefin grafiikantöiden näyttely. Mahdollisuuden täydelliseen rentoutumiseen on parina viime kesänä tarjonnut myös Masa huvilallaan Puumalassa. Velčovskýt todella nauttivat suomalaisystävien tarjoamasta yksityisestä rauhasta, jota ei voi kuvitellaakaan Prahassa miljoonakaupungissa. Kun luonnon tarjoama rauha alkaa käydä jo korville, Velčovskýt piipahtavat eri puolilla Suomea mielenkiintoisissa näyttelyissä ja tapahtumissa. Tai he saattavat soittaa ja sanoa: ”Ollaan taas Helsingissä, voisimmeko tulla...”.

Eräänä iltana kännykkäni pirahti. Taustalta kuului määriläistä kansanmusiikkia ja -laulua, niin kuin vain Tšekissä osataan. Siihen Romana väliin: ”Ollaan Trojan linnassa olutfestivaaleilla. Dana Zátopkovákin on täällä ja monta tšekkiläistä urheilijaa.” Yksi jos toinenkin halusi kertoa terveisensä Suomeen - kunnes Romanan kännykän akku pimahti. - Siis kaihoiset terveiset Prahasta.

Pirkko Järvinen

Terveisiä uskolliselta Suomen ystävältä

Lämmin tervehdys myös **Dana Zátopková**lta, Satupekan ikinuorelta leskeltä, joka viihtyi Ateenan Olympialaisissakin v. 2004 kolmisen viikkoa asuen keskustan hotellissa muiden Tšekin Olympiamitalistien Klubin jäsenten kanssa.

Vähän Dana valitteli kisojen aikaista kuumuutta ja alituista, tosi ”jämptiä” turvatarkastusta joka paikassa. Jokainen kisavieras tietysti ymmärsi hyvin, miksi tarkastukset olivat välttämättömiä. Hyvin Dana jaksoi vielä 82-vuotiaana seurata urheilijoiden menestystä. Vapaa-aikaakin jäi, ja kolmasti Dana oli pulahtanut uimaan meressä. Uinti oli virkistänyt ihmeellisesti siinä kuumuudessa. Kotimaassa riittää myös viientä. Olympiamitalistien Klubi toimii aktiivisesti järjestäen usein erilaisia tapahtumia ja tapaamisia.

Klubin aktiivijäseniä ja toimijoita ovat Danan lisäksi mm. Imrich Bugar, joka Helsingin EM-kisoissa 1994 jätti jäähyväiset kilpaurheilulle. Syyskuussa – muistattehan, että Emil Zátopek oli syntynyt ihan samana päivänä ja vuonna kuin Danakin eli 19.9.1922 - Klubin jäsenet tekivät retken Emilin hautapaikalle Rožnovin kansallispuistoon Böömin ja Määrin rajaseudulle. Emil haudattiin v. 2001 entisen kuuluisan kiekkojätkin Ludvík Daněkin vierelle.

Daněk piti hallussaan kiekonheiton maailmanennätystä kymmenkunta vuotta, kunnes Ruotsin Ricky Bruch rikkoi tšekkiurheilijan ennätyksen. Sekä Daněk aikoinaan, että Imrich Bugar vieläkin olivat kooltaan jättimäisiä. Heidän kainalonsa alta meikäläisenkin on kulkenut hipaisematta mennen tullen. Heidän kenkiinsä meikäläisen kenkiä sopisi kaksi. Sopusuhtainen heittäjä Jan Železný on myös Klubin peruskalustoa ja aina kaikessa mielellään mukana. Arvaatte, miten sydäntä sykähdytti saada Ateenasta kortti, jossa olivat seitsemän tšekkiläisen urheilijan tervehdykset, mukana Danan lisäksi mm. Imrich Bugar, Jan Železný ja kymmenottelija Tomáš Dvořák.

Dana tosiaankin täytti tämän vuoden syyskuun 19. päivänä 83 vuotta. Tänä kesänä hän jätti muiden keihäänheittäjien valmentamisen vähemmälle keskittyen Helsingin MM-kisojen seuraamiseen.

Danahan – itse kaksinkertainen keihäänheiton mitalisti – valmensi viime vuodet neljää tšekkiläistä mieskeihäänheittäjää. Heistä parhaiten on pärjännyt Mirek Guzdek, joka Ateenassa ei päässyt keihään loppukilpailuun. Dana on kuitenkin lupautunut pitämään Guzdekille tekniikkapalavereita. Dana oli kutsuttu Helsingin MM-kisoihin tänä kesänä, mutta hän halusi säilyttää Helsingin Emilin kultamaana muistoissaan.

Dana toivottaa seuramme jäsenille hyvää syksyn jatkoa muistellen mielihyvällä meitä, jotka aina olemme muistaneet Danaa ja Emiliä terveisin. ”Sano terveisiä kaikille ja kiitos!”

Pirkko Järvinen

Mannerheimintie 5 C, Helsinki,
puh. 09-6937 9545
www.csa.cz ja www.czechairlines.fi

KOKOUSKUTSU

Suomi-Tšekki-seura ry:n sääntömääräinen syyskokous pidetään tiistaina 29.11.2005 kello 18.00.

Kokouspaikka on kokoustila osoitteessa Rapakivenkuja 2 C, 00710 Helsinki (Pihlajamäki)

Kokouksessa käsitellään sääntöjen 11 §:n määäämät asiat

- Kokouksen avaus, laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen
- Valitaan kokoukselle puheenjohtaja
- Esityslistan hyväksyminen
- Valitaan kokoukselle sihteeri, kaksi pöytäkirjantarkastajaa ja kaksi ääntenlaskijaa
- Valitaan johtokunnan puheenjohtaja ja jäsenet erovuoroisten tilalle
- Valitaan kaksi tilintarkastajaa sekä heidän varamiehensä
- Vahvistetaan seuraavan tilikauden toimintasuunnitelma ja siihen liittyvä talousarvio
- Kokouksen päättäminen

Suomi-Tšekki-seura ry:n johtokunta

Kulkuyhteydet Rapakivenkujan bussipysäkille:

Helsingin Rautatientorilta Bussi 71. Ajoaika noin puoli tuntia.

Malmin asemalta: Bussi 79. Ajoaika noin 10 minuuttia.

Kävelymatka Pukinmäen asemalta on alle 1 km.

Reitti Eniron puhelinluettelon karttasivulla 66.